

אפטרופסות וזיקנה

הרצאה בכנס העמותות לזקן- הלב – במלון דן קסריה 12.3.18
ד"ר זאב פרידמן – מנכ"ל המרכז הישראלי לאפטרופסות.

1. הזיקנה בארון הספרים היהודי

האתגר : איכות חיים בתוחלת חיים.

מדינת ישראל היא בת שבעים שנה. על-פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בתוך שבע שנים צפוי מספרם של בני ה-65 ומעלה בישראל, לעלות בכ-44 אחוז ולהוות בשנת 2025 כ-15 אחוז מהאוכלוסייה.

תחזית הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה קובעת, כי בעוד פחות משני עשורים, תהיה תוחלת החיים הממוצעת 84.8 שנים לגברים ו-89.5 שנים לנשים. בכנס האחרון של האגודה לגרונטולוגיה בישראל, התקיים לראשונה מושב מיוחד שעסק בהיערכות לגילאי +100.

אם עד כה ידענו לאפיין את אוכלוסיית הזקנים כמייצגים את הגיל השלישי, הרי כיום כבר מאפיינים את הישישים גילאי +80, כבני הגיל הרביעי - "ישישים חכמה ואורך ימים תבונה" (איוב, יב', יב').

אורי אורבך ז"ל השר לאזרחים ותיקים, שנפטר בטרם עת. באחד ממאמריו, מצטט את החזקוני (רבי חזקיה בן מנחם, חי בצרפת 1250-1310) על הפסוק: "ואברהם ושרה זקנים, באים בימים" (בראשית, יח', יא') - "עד אברהם אבינו לא הייתה זיקנה בעולם. אברהם ובנו יצחק היו דומים מאד זה לזה. מי שהיה רוצה להשיח עם אברהם, היה משיח עם יצחק, עם יצחק- היה משיח עם אברהם. עד שבא אברהם אבינו לפני הקב"ה ואמר: ריבונו של עולם, צריך אתה להפריש בין אב לבן, בין נער לזקן, שיתכבד הזקן בנער. אמר לו הקב"ה: חייך, ממך אני מתחיל, הלך ולן באותו הלילה ועמד בבוקר. כיון שעמד ראה שהלבין שיער ראשו וזקנו. אמר לפניו: ריבונו של עולם, עשיתני דוגמא. אמר לו: עטרת תפארת שיבה" (משלי, טז', לא') לכך נאמר: ואברהם זקן".

2. מהם שלושה מעגלי הזיקנה, במנעד של איכות החיים בתוחלת החיים?

המעגל הראשון: "זיקנה פעילה" active aging - הם אותם הזקנים החיים בתפקוד פעיל, חיוני ובאיכות חיים ראויה של משמעות ותוכן. הם אותם זקנים בריאים, יצרניים, יוצרים, פעילים ומתנדבים, הלומדים ומועשרים בידע ובתחביבים ומודעים לזכויותיהם ויודעים למצותם. ניתן לאפינם: "עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו" (תהילים, צב', טו'). כך למשל, הצייר קלוד מונה צייר בגנו את בריכות שושני המים בעשור התשיעי לחייו. ורדי כתב את האופרה פלסטף כשהיה בן 85, האדריכל פרנק לויד רייט עיצב את מוזאון גוגנהיים בניו יורק בגיל 92. מיכלאנג'לו מאטיס ופיקאסו-כולם נותרו יצירתיים בעשור התשיעי לחייהם. טוסקניני ניצח על תזמורות בגיל 93, פרנק לויד רייט המשיך לעצב את מוזיאון גוגנהיים בניו יורק בגיל

90, שמעון פרס התמנה לנשיא המדינה בגיל 84 וכיהן בתפקיד כמעט עד גיל שנפטר
93, בנג'מין פרנקלין כתב את חוקת ארצות הברית בגיל 82.

המעגל השני: מדגיש את שלושה הביתנים - בריאות, בדידות, ביטחון. מעגל זה
מתאפיין באותם הזקנים החיים במצוקה גופנית ו / או כלכלית, עם בעיות
בתפקוד, תלות בממסד, הסובלים מבעיות רפואיות, חלקם במצוקה נפשית.
מרביתם חשופים לסכנה ולסיכון, חסרי ישע. חלקם חיים בעוני ובמצוקה כלכלית,
אחרים סובלים מבעיות תזונה, בדידות, גלמודות ועריריות. זקנים אלה מהווים
פוטנציאל להיות קורבנות לאלימות ולניצול. ניתן לאפינם: "אל תשליכנו לעת
זקנה ככלות כוחנו אל תעזבנו" (תהילים, עא', ט').

המעגל השלישי: הזקנים החיים במצוקה קוגניטיבית, הסובלים מדמנציה, בעיות
של כושר שיפוט והתמצאות. ניתן לאפינם: "אל תשליכנו מלפניך ורוח קודשך אל
תיקח ממנו" (תהילים, נא', יג').

3. קיימת זיקה מיוחדת בין שלושה מעגלי הזיקנה הללו, לארון הספרים
היהודי, במנעד איכות החיים, שבתוחלת החיים המתארכת.

זיקנה פעילה

זקן, מייצג חוכמה וניסיון חיים, נוטריקון: "זה קנה חוכמה" (מסכת קידושין, לב',
עמוד ב').

בליקוטי המעשיות של רבי נחמן מברסלב בסיפור, "שבעת הקבצנים", מופיע הזקן
העיוור (מסתבר שאיננו עיוור) שאומר: "ואני זקן מאד ואני עדיין תינוק לחלוטין ולא
התחלתי עדיין לחיות כלל, ואף על פי כן אני זקן מאד ולא אני עצמי אומר זאת, רק
שיש לי הסכמה על זה מהנשר הגדול". הנשר מסמל את התחיה וההתחדשות, כמו
עוף החול הפניקס, "תתחדש כנשר נעורכי" (תהילים, קח).

התובנה היא, שזיקנה איננה רק גיל ביולוגי או פרמטר מספרי של שנות החיים, אלא
גיל איכותי רוחני, של יכולת להתחדש למימוש עצמי גם בגיל השלישי ואף כיום גם
בגיל הרביעי.

כך אצל משה: "ולא כהתה עינו ולא נס לחה" (דברים, לד'). יכול להיות צעיר שהוא
זקן וזקן שהוא צעיר, עם רוח נעורים. הגיל הוא נתון מספרי, כמו שאנו נוהגים לומר
: "הכול בראש".

מנהיגות הזקנים באה לידי ביטוי אצל משה בן 80 ואחיו אהרן בן 83 בהתייצבם
לפני פרעה במצרים. גם בימי בית שני אסיפת הזקנים מקבלת את השם הלועזי -
גרוסיה ביוונית, שמשורש זה נגזרה המילה גרונטולוגיה.

פרופ' יצחק בריק יו"ר האגודה הישראלית לגרונטולוגיה, במאמרו: "היש משמעות
לגיל ומהי זיקנה פעילה?" (מגזין דורות 11.2017) כותב: "אין חובה להגדיר אדם
כזקן בכל גיל שהוא, בגין גילו הכרונולוגי. אם כי אין להתעלם מתהליך ההזדקנות,
יש למחוק את הדיכוטומיה הקיימת בין צעיר לזקן. מריאן רבינוביץ בספרו: "גילו
של אדם וזמנו האיש" מדבר על שינויים בכשירות שקורים לאדם בהתקדמו על

הרצף הזה. גילו של האדם מורכב מששה משתנים: הגיל הכרונולוגי, הביולוגי, הקוגניטיבי, האמוציונלי, החברתי והתפקודי, כאשר כל אדם מתקדם בכל אחד ממשתנים אלה בקצב שונה ובדרך שונה..... מספר השנים שאדם צבר אינם בהכרח מדד לתפנית שלילית בחיי האדם וכי אנשים יכולים לחיות שנים רבות של פעילות ויצירה, של תרומה למשק ולחברה ושל משמעות כפי שחוו בשנים קודמות. אלברט שוויצ'ר אמר: "איש אינו מזדקן בשל מספר השנים שהצטברו מאחוריו, אדם מזדקן כשהוא נפרד מהאידיאלים שלו... כל עוד לבך פתוח לבשורות היופי סביב לעליצות, לתעוזה ולתחושת עוצמתו של כדור הארץ, כל עוד קיימים בקרבך היכולת לחוש את קרבת בני האדם, את המודעות לאין סוף-סימן שאתה צעיר"

מרקוס טוליוס קיקרו (43-106 לפנה"ס) מגדולי אנשי הרוח, כתב ספר על הזיקנה: "מלאו לי 84. לא לגמרי החלשתני זקנתי. לא פגעה בי אנושות. עוד כוחי עומד לי בסנאט, באספת העם בקהל מרעי בני חסותי ואורחי... כשם שלא כל יין יחמיץ עם התיישנו, כך גם לא כל אדם יחמיץ עם הגיל"

אלפיים שנה לאחר קיקרו, ארגון הבריאות העולמי WHO פירסם מסמך מדיניות בשנת 2002, שהשמירה על איכות חיים בתוחלת חיים היא: "להמשיך להיות פעיל, להמשיך להיות מעורב בפעילות חברתית, כלכלית, תרבותית, רוחנית ובענייני ציבור ובפעילות גופנית ותזונה נכונה".

סדרת מאמרים בעיתון "הארץ" על זיקנה פעילה מ 1.1.17 ו 3.1.17, מתייחסים למאמר של ליסה פלדמן בארט חוקרת מדעי המוח מבית החולים הכללי במסצ'וסטס, שקובעת כתוצאה ממחקרה, שבין הפעילויות התורמות באופן יעיל לשמירה על כושר קוגניטיבי של איכות חיים בתוחלת חיים, הן - לימודי שפות, לימודים אקדמיים, אימון בנגינה על כלי מוזיקלי חדש, פעילות ספורטיבית ופעילות אירובית. מחקר שהתפרסם בכתב העת: "evolution and human behavior" קובע, שטיפול מידתי של סבא וסבתא בנכדיהם וסיוע התנדבותי לאנשים בקהילה, מגבירים ומעלים את איכות החיים בתוחלת החיים.

עלינו להתבונן בזיקנה של עצמנו, בהתבוננות פנימית בממד ההתחדשותי, להרגיש צעיר בזיקנה. הפרישה בגיל הפנסיה הפורמלי ממרחב חיי עבודה פעילים, מביאה אותנו למרחב הזדמנויות של חיים מרתקים, עשירים עם תוכן, משמעות וחדוות היצירה. הבחירה היא רק בידינו, שכן, הגיל הוא מספר והכול רק בראש. כמו שלימד אותנו מיקי מאוס מוולט דיסני:

Never too old for Mickey . אך גם עלינו, לראות, להתבונן ולהתייחס לזיקנה של זולתנו ולא רק של עצמנו, לתבוע יחס הראוי במיוחד לזקן הנחלש שהוא זולתנו. היהדות הטילה עלינו חובות, להעניק כבוד והדר לזקנים שבקרבתנו ולטפל בהם בכיבוד ובמורא. להעניק לזקן, יותר חוסן זהב של כבוד והדר, של איכות חיים בתוחלת החיים בגיל הזהב.

הבה נישא את תפילתו של רבי נחמן מברסלב בליקוטי תפילות: "ותרחם עלי, שלא אפול לידי זיקנה לעולם. שלא תהא עבודתך זקנה וישנה, אצלי לעולם. רק אזכה לחדש עצמי בכל יום ובכל עת ובכל שעה. לחדש כנשר נעורי, להתחיל בכל פעם מחדש".

4. דמנציה

מנגד, על המנעד והספקטרום של מעגלי איכות החיים בתוחלת החיים של הזיקנה, "אל תשליכנו מלפניך ורוח קודשך אל תיקח ממנו". בתלמוד הבבלי והירושלמי, נדרשים לתופעת הדמנציה, - "היזהרו בזקן ששכח תלמודו מחמת אונסו" (מסכת סנהדרין, צו').

המהר"ל מפראג שחי במאה ה-16, בנתיבות עולם, נתיב התורה, יב', חודר באופן מדהים לתופעת הדמנציה: "המדרגה שקנה האדם על ידי התורה, אין לומר שבטלה... כאשר שכח תלמודו. כי לא נחשב שהתורה מסתלקת מן האדם... כי זה עניין האדם בעל גוף, אשר מצד גוף שלו, אי אפשר שתהיה התורה עמו כל שעה... וכן אף שנסתלקה ממנו התורה לאנסו בשביל הגוף המקבל, אין נחשב שהתורה מסתלקת ממנו".

פרופ' שלום רוזנברג, מנתח את דברי המהר"ל, שתכניו של הזיכרון קיימים, אך המנגנון המוחי שלנו, "לשלוף" נתונים נפגם. אולי זאת המשמעות האמיתית, - "לוחות שבורים מונחים בארון, בצד לוחות שלמים" (ברכות, ח', ב').

דומה שעוצמת הסיטואציה של לוחות שבורים מונחים בארון, בצד לוחות שלמים, מתקשרת לדרמה שמתרחשת במפגש של רבי חנינא בן תרדיון מעשרת הרוגי מלכות עם תלמידיו, כאשר הרומאים מענים אותו עד צאת נשמתו ותלמידיו שואלים אותו: "רבנו, מה אתה רואה? והוא עונה: "גוילי תורה נשרפין ואותיות פורחות באויר" (מסכת עבודה זרה, יח', עמ' א').

כלומר, ניתן לפגוע פיזית בגוף, אבל אי אפשר לפגוע בנכסי הרוח שכינס אדם לעצמו בחייו.

5. זיקנה ואפוטרופסות

1. 5.1. אפוטרופסות הוא מושג וערך יהודי עתיק יומין, המופיע במקורות עוד מתקופת המשנה. היהדות, בספר הספרים הנצחי, מדגישה לא רק זכויות, אלא בעיקר חובות המוטלות על החברה, המדינה והמשפחה, בדאגה לגר ולתושב, ליתום ולאלמנה וגם לאדם חסר ישע שנברא בצלם אלוקים. שיח זכויות הוא שיח מבית מדרשו של העולם המערבי ואילו שיח חובות הוא מבית מדרשו של ארון הספרים היהודי.

2. 5.2. שירות האפוטרופסות הוא כלי ואמצעי ואיננו תכלית או מטרה. אין אדם שמסכים לוותר על חירותו וחופש פעולה ומסכים שימונה לו אפוטרופוס. לכן, על שירות האפוטרופסות לפעול ברגישות יתרה, בשקיפות ובשותפות עד כמה שניתן, עם האדם שבמינוי אפוטרופוס, עם בני משפחתו והגורמים הטיפוליים והממשקיים השונים.

3. 5.3. שירות האפוטרופסות דומה לכיפת ברזל אנושית של חמלה, שבאה להגן על כספו, רכושו וגופו של אדם הנזקק לכך, לשם מניעת עושק, ניצול ועוולות, מפני

- אנשים רעים. שירות האפוטרופסות הוא מעגל שירות של 360 מעלות. אנו פוגשים שלוש קומות : קומת הקיום, קומת המשמעות וקומת הטיפול.
4. האפוטרופסות הוא שירות הוליסטי, מעין קלידוסקופ של החיים. הוא אינו חד ערכי, אלא מתנהל על מנעד ורצף שבין שני קטבים – האחד המייצג את האחריות למימוש הסמכות שניתנת לאפוטרופוס מבני המשפחה או לתאגיד האפוטרופסות על ידי בית המשפט, "להיכנס לנעליו" של האדם ולפעול כמבחן "האדם המסור", כפי שהיה נוהג עם הוריו או ילדיו, בהגנה על זכויותיו וסיפוק צרכיו, והשני – ייצוג הרגישות והחמלה הנדרשים מהאפוטרופוס, לשמירה על כבודו רצונו וחירותו של האדם, ככל שניתן.
5. 5.4. שירות האפוטרופסות, נע במנעד זה, בין שני הקטבים, בטיפול הפרטני היום-יומי, בכל אדם תחת מינוי אפוטרופסות. הראייה ההוליסטית של שירות האפוטרופסות, עושה ככל האפשר לכיבוד רצונו של האדם, בשאיפה שהערכים של אדם וטובתו, שלובים ואוחזים זה בזה.
6. זה מצב שנקרא- "רצוטוב". שילוב של רצונו וגם טובתו. אבל במצב שרצונו עלול חלילה לסכן את טובתו, בנושאים של גרימת נזק כספי, רכושי וגופני, ערך טובתו יגבר על ערך רצונו.
7. השירות נע במנעד בין פתרון בקהילה לבין פתרון מוסדי.
- 8.
9. 5.5. חיי היום יום של תאגיד האפוטרופסות כמרכז הישראלי לאפוטרופסות, מציג אין ספור סיפורים. כך למשל :
10. "רצונו מול טובתו/קהילתי מול מוסדי : - סיפורה על פ., בת ה-103, מירושלים שהביעה רצונה להישאר ולהתגורר בביתה ולא בסידור מוסדי, ונזקקה להשגחה וללווי צמוד, אולם הכנסתה לא אפשרה זאת, ובדרך של לקיחת משכנתא הפוכה התאפשר הישארותה בביתה וכיבוד רצונה.
11. "הכלה מול הדרה-מוסדי מול נימב"י" : סיפורה של מ., הסובלת מדמנציה, שבדרך יצירתית של מורה לריקוד, אחת לשבוע, זיכרון מימים עברו, שיפר את מצבה ונמנעה כוונת מנהלי הדיור המוגן היוקרתי להדיר אותה מהמקום.
12. סיפורו של ש., האסטרונום שחובר למחשב להפיג בדידותו,
13. סיפורה של ח., שהייתה שותפה בתהליך המינו.
14. 3 קומות-קיום, משמעות וטיפול" : סיפורה של ק., המורה לאנגלית שנוצלה כלכלית על ידי תלמידה ועם קבלת המינוי דאגנו לתקן העוול שנגרם לה והעברתה לדיור מוגן בו מתגוררים אנשים הדוברים את שפתה.
15. סיפור החזרת הדירה לי., לאחר שנוצלה על ידי שכן.
16. רצונו טוב : סיפורו של ר., כדורגלן העבר, שזכה להיכלל בספר הזהב של מאה הכדורגלנים המובילים בכדורגל הישראלי.

סיפורה של ר., שנוצלה על ידי זוג נוכלים.

סיפורה של ד"ר ל., שאף היא נוצלה על ידי 2 נוכלים.

סיפורה של א., בת ה-96,

סיפורה של ר. שנוצלה על ידי רב

17. סיפורו של הרב ה. שנוצל על ידי הקהילה החרדית

חלופות לאפוטרופסות-שמים וארץ: סיפורו של ג. שהועבר לבית האבות בחיפה

18. מוסדי מול קהילתי-שמים מול ארץ: סיפורה של א. מבאר שבע שלא יכלה להישאר בביתה והתנגדות להשמתה בבית האבות

19. "רצונו מול טובתומוסדי מול קהילתי-שמים מול ארץ": סיפורו של ק. מחיפה עם תמונות האוסף והעברתו לבית האבות.

20. קומת המשמעות: סיפורו של א. מתל אביב והפסנתר.

21. סיפורו של ד. ראש העיר לשעבר - מאבק של א' בא'-אחים באחים.

22. סיפורו של ג. - חנות הגרעינים - סכסוך הילדים. מאבק של א' בא'-אחים באחים.

23. בכל המקרים אין יד נעלמה, אלא ישנה יד חומלת, מקצועית ומתגייסת של האפוטרופוס.

24. 5.6. מניסיוננו בפרקטיקה היום יומית, אנו עושים ככל שניתן, ליזום מרחב קבוע של שיתוף פעולה עם האדם תחת אפוטרופסות ובני משפחתו, בחיזוק והעצמה של הראייה ההוליסטית, הנעה על מנעד וספקטרום האחריות והסמכות עם בוחן מציאות, על מנת להגן ולדאוג לאיכות חייו של האדם. תיקון 18 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, ביטל את המונח השגוי והארכאי, "חסוי", שאינו מכבד את האדם. אנו, במרכז הישראלי לאפוטרופסות מקפידים מזה שנים שלא לקרוא למקבל השירות שלנו "חסוי", אלא לתת לו כבוד בשמו, כמר או גב'.

25. 5.7. תיקון מס' 18 של חוק הכשרות והאפוטרופסות, כולל חלופות למוסד האפוטרופסות, למשל, מתן ייפוי כוח מתמשך ותומך החלטה. כמנכ"ל המרכז השתתפתי בדיוני ועדת חוקה, חוק ומשפט, בראשות ח"כ ניסן סלומיאנסקי, שעסקה בהליכי תיקון החוק. הבעתי את דעת המרכז שברצף הנזקקות של אנשים, יש לברך על יצירת מניפת חלופות של שירותי הגנה לאנשים הזקוקים להגנה זו, מלבד אפוטרופסות. עם זאת, אל לנו לראות את ההגנה על אנשים חסרי ישע, כמשהו בינרי, של משחק סכום אפס, מעין הכול או לא כלום, אלא יש לראות את קשת התערבויות ההגנה על האדם, כמנעד, בספקטרום של חלופות ורצף שירותי הגנה מיטביים - על כספם, רכושם, גופם, כבודם ואיכות חייהם.

26. האתגר הוא לבחון מקצועית את החלופה המיטבית מבין החלופות השונות, לגופו של אדם, תוך שילוב מיטבי ככול שניתן את מונח ה"רצוטוב"- רצונו וטובתו,

כשטובתו של האדם תגבר על רצונו, במקרה שעלול להיגרם לו נזק, לעיתים בלתי הפיך.

27. 5.8. בדיונים בכנסת הדגשנו שהאתגר הוא לחבר בין אנשי השמים (התנועות לזכויות האזרח) לאנשי הארץ (אנשי הפרקטיקה). אנשי השמים ירדו למטה ואנשי הארץ יעלו למעלה ואז ייווצר מרחב של "שמים וארץ נשקי אחדדי". כל חקיקה, טובה ככל שתהא, דורשת משאבים. בתיקון מס' 18 נאמר שאין עלות לתיקון החוק. עלינו לדעת שגם זכויות וגם חובות עולות כסף.

5.9. במדינת ישראל כ-50 אלף אפוטרופוסים, מתוכם כ-7,000 אנשים במינוי תאגידי אפוטרופסות. בעבודת המחקר של עו"ד רות סלפטר נערכה השוואה למדינות אחרות בעולם: בישראל, רק 1.63% מקרב האוכלוסייה, שיעור נמוך יחסית ליתר המדינות המערביות, הינם במינוי אפוטרופוס.

אנו מצרים על כך שחיים בקרבנו אלפי אנשים זקנים שקופים, שבגלל עומס, רשויות הטיפול במדינה אינם מסוגלים לאתרם ולהמליץ על רשת הגנה עבורם, בדמות אפוטרופסות. אנשים אלה חסרי ישע, מוטלים לגורלם וחשופים לניצול כספי, רכוש, גופני ורגשי יום-יומי.

5.10. התאגיד הוא אפוטרופוס ואל לו להחליף בשום דרך את הגורמים הטיפוליים בקהילה. עליו לפעול להגדרת תחומי האחריות והסמכות של הגורמים המעורבים בהגנה על מקבלי השירות. על תאגיד האפוטרופסות לפעול בשקיפות ושותפות עם רשתות השירות, הקהילתיים והמוסדיים. בנוסף, יש לפעול בחקיקה, למזג את האחריות הממשלתית, על גופם ורכושם של מקבלי השירות, תחת קורת גג אחת. כיום, קיים פיצול בין משרדי המשפטים והרווחה, כשהרגולציה על הגוף היא במשרד הרווחה, והרכוש במשרד המשפטים. ראוי לשבח את הפיילוט, ביוזמת האפוטרופוס הכללי, המתנהל בימים אלו, לריכוז הוליסטי של הטיפול האפוטרופסי בגוף וברכוש, תחת קורת גג אחת. ראוי גם לשבח את היוזמה של האפוטרופוס הכללי לקבל לראשונה בשנת 2016, מימון ממשלתי לאנשים תחת מינוי תאגיד אפוטרופסות, שהינם מעוטי יכולת. אך יש לעשות זאת בשיטת התעריפים.

5.11. המרכז הישראלי לאפוטרופסות ייחודיות, בערכיו, חזונו ובתשתיות הארגוניות והמקצועיות שפיתח. ייחודיותו, בהיותו גוף שהוקם על ידי משרד המשפטים, ושבמועצת הנאמנים שלו חברים שני נציגי משרדי הרווחה והמשפטים. ייחודיותו בהיותו גוף מבוקר על ידי משרד מבקר המדינה ובחובת ההתמנות שלו. בראש הועדה העליונה של התאגיד עומד כב' השופט בדימוס, של בית המשפט העליון, תאודור אור.

5.12. שירות האפוטרופסות הוא שליחות חברתית עם משמעות חשובה שיש בה זכות וגם חובה, אך אין בכך די. מנותן שירות האפוטרופוס, נדרשים הבנה והיכרות בסיסיים, בתחומי ידע רב תחומיים: משפטים, מינהל, כלכלה, עבודה סוציאלית, פסיכולוגיה, סיעוד, נדל"ן, חשבונאות ובנקאות. בנוסף, עולמות התוכן בשירות האפוטרופסות כוללים מגוון רחב של נושאים: יחסי גומלין במשפחה, כשרות משפטיות, ירושה והורשה, צוואות, בריאות ובריאות הנפש, פסיכוגריאטריה, לקויות וצרכים מיוחדים, בעלי מוגבלויות. הכרות עם המגזרים השונים: ממלכתי, מקומי,

ציבורי ועסקי. הכרות עם חוקים ותקנות. הכרות עם רשתות וארגונים התנדבותיים והחברה האזרחית. אין כיום מסגרת אקדמית כלשהי, קורס או חוג, העוסקים בתחום האפוטרופסות ובהכשרה לתפקיד אפוטרופוס. אין גם מסגרת אקדמית העוסקת בפיתוח ידע, במחקר ובהכשרת אפוטרופוסים בפועל.

5.13 אין כיום מערך הסדרה של רישוי של נותן שירותי האפוטרופסות. במהלך השנים, נצבר מידע וידע מקצועי רב, בקרב תאגידי אפוטרופסות. הפרופסיה האפוטרופסית, קיימת דה פקטו ואיננה מוסדרת דה יורה. האתגר הוא להקים תשתית של מערך רישוי לנותן שירותי האפוטרופסות ולפעול להקמת מסגרת של הכשרה ופיתוח ידע ומחקר בעולם התוכן של אפוטרופסות, במסגרת אוניברסיטאית או מכללה. אנו סבורים שבמציאות הנוכחית יש למזג את תאגידי האפוטרופסות לגוף מדינתי אחד. הפיצול וריבוי תאגידים, אינו מבורך.

לסיכום, ההגנה על שלומם הגופני, הנפשי והכלכלי של חסרי הישע בקרבנו מחייבת מדיניות ממשלתית כוללת, לאפשר לנותני שירותי האפוטרופסות לפעול באופן מיטבי, למימוש זכויות וצדק חברתי, לכל אדם שהוא במעמד של אדם תחת אפוטרופסות.

מוטלת חובה על החברה האזרחית להיות עירנית ולפעול 7/24 לאתר לגלות ולהתריע על תופעות של ניצול עושק עוולה ופגיעה בזקנים חסרי ישע שהם שקופים ונתונים תחת השפעה בלתי הוגנת. יש לייצר את אזעקת הצבע האדום החברתית במניעה הראשונית והשניונית ולא לחכות למניעה השלישונית.

מי ייתן ותקוים בנו התפילה מראש השנה: "אשרי איש שלא ישכחך ובן אדם יתאמץ בך, ולא תכלים לנצח כל החוסים בך".